

Arkivsaksnr.:
2023/16806

Dokumentdato:
30.04.2024

Styre:
Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet

Styresak:
30/24

Møtedato:
07.05.2024

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2023

Vedlegg

- Ph.d.-utdanningsmelding 2023
- Bestilling fra FIA til fakultetene (ePhorte 2023/16725)
- Bestilling fra HF til grunnenhetene
- Grunnenhetenes ph.d.-utdanningsmeldinger

Bakgrunn

Det humanistiske fakultet mottok bestilling på den årlige ph.d.-utdanningsmeldingen fra FIA i brev datert 24.11.2023, med frist for innsending 3. mai. I brevet blir det også bedt om at meldingen forankres i programstyret for fakultetets ph.d.-program.

Fakultetet videresendte FIAs bestilling til alle grunnenhetene, og bad dem om å sende inn skriftlige ph.d.-utdanningsmeldinger innen 1. mars. Alle enhetene leverte sine meldinger, og på bakgrunn av disse gjennomførte fakultetsledelsen dialogmøter i løpet av april (uke 14).

Agenda for forskerutdanningen i dialogmøtene var som følger:

- Korleis arbeider ein for å integrere ph.d.-kandidatar i forskargrupper på eininga?
- Kva tiltak er iverksette eller planlagt for å betre gjennomføringa i ph.d.-programmet?
- Informasjonsflyt mellom nivåa og internt på institutta, t.d. saker frå FFU

Et utkast til meldingen ble sendt på sirkulasjon til programstyret 26. april, med svarfrist 2. mai. Eventuelle endringer som følger av innspill fra programstyret, vil bli presentert muntlig for fakultetsstyret i møtet. Meldingen ble derfor oversendt FIA med forbehold om endelig godkjenning i Fakultetsstyret.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret godkjenner ph.d.-utdanningsmeldingen for Det humanistiske fakultet for 2023.

Camilla Brautaset
dekan

Kim Ove Hommen
fakultetsdirektør

Ph.d.-utdanningsmelding for Det humanistiske fakultet, 2023

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fakultetet har arbeidet med å styrke kvalitetsarbeidet i forskerutdanningen og særlig gjennomføring i ph.d.-programmet. På et overordnet plan har fakultetet over tid vært opptatt av å ta opp situasjonen i forskerutdanningen i møter med grunnenhetene, både for å skape en felles virkelighetsforståelse og for å tydeliggjøre behovet for forandring. Det har vært viktig for fakultetet å ansvarliggjøre det enkelte fagmiljø, grunnenhetenes faglige ledelse og ikke minst programstyret for fakultetets ph.d.-program.

I tillegg har fakultetet jobbet med å løse aktuelle og til dels akutte problemstillinger. De konkrete sakene har videre vært en katalysator for å ta opp problemstillinger og drøftinger av mer overordnet og prinsipiell art.

- Rekruttering
- Krav til miljøstøtte og dimensjonering av fagmiljø

I tillegg har programstyret behandlet saker knyttet til:

- Kvalifikasjonskrav for opptak til ph.d.-programmet
- Emneportefølje og ramme for opplæringsdelen
- Kriterier ved bedømmelse av ph.d.-avhandlinger
- Forberedelse til programevaluering

Nøkkeltall, herunder opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeidinger og frafall

I 2023 ble det tatt opp 27 kandidater til ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet og det ble avholdt 19 disputaser. Tre godkjenninger kom etter 2. gangs innlevering og tre etter mindre omarbeidinger. Én avhandling ble underkjent og sju kandidater falt fra/ble skrevet ut av programmet. Det er svært sjelden kandidater trekker seg fra programmet i finansieringsperioden. De som likevel faller fra eller blir skrevet ut er primært kandidater som ikke søker eller får avslag på søknad om forlengelse ut over normert tid. Tallene varierer fra år til år fordi fakultetet med varierende mellomrom avslutter studieretten for inaktive kandidater. Fakultetet har økt innsatsen for å forebygge forsinkelser og frafall ved å fremheve redskapene i kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen, som fremdriftsrapportering og midtveisevaluering, for å styrke den kontinuerlige oppfølgingen av kandidater ved grunnenhetene.

Av de 21 kandidatene som ble tatt opp i 2017 var det 10 (48 %) som hadde levert ved utgangen av 2023 (innen 6 år etter opptak). Av de resterende 11 er foreløpig 2 falt fra. Dersom vi ser på fullføringsprosenten for de som startet i perioden 2008-2017 så er den på 71%¹ (179 av 253 kandidater). En ikke ubetydelig andel leverer altså etter at de har gått over 2 år på overtid. Av de resterende 74 kandidatene er det 9 som fremdeles er registrert som aktive i programmet, noe som betyr at i alt 65 kandidater (26%) har falt fra i samme periode.

¹ Kilde: Tableau

Tabell over nøkkeltall 2017 - 2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opptak	21	33	25	13	12	21	27
Disputaser	21	20 ²	21	14	16 ³	13 ⁴	19 ⁵
Innlevering innen normert tid (netto)	9	7	9	2	7	5	7
Innlevering innen 2 år på overtid (kalenderår)	4	5	9	7	5	7	8
Andel fullført innen 2 år på overtid	62%	60%	86%	64%	75%	92%	79%
Innlevering over 2 år på overtid (kalenderår)	8	8	3	5	4	1	0
Mindre omarbeidinger					2	3	3
2. gangs innlevering	2	0	1	2	1	1	3
Underkjenninger	2	3 ⁶	2	2	2	2	1
Frafall	5	1	19	5	14	7	7

Kilde: FS

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Ph.d.-kandidatene er svært viktige bidragsytere til fakultetets forskning. Doktorgradsarbeidene er avgjørende for gjennomføringen av prosjekter på tvers av fagmiljøene, og spiller også en viktig rolle i å opprettholde aktivitetsnivået i fakultetets mange forskningsmiljøer. Avhandlingene gir også et betydelig bidrag til fakultetets publisering. Kandidatenes faglige integrering foregår mye gjennom innlemming i forskergrupper, der de fleste deltar aktivt på interne seminarer.

Fakultetet har avsatt åtte rekrutteringsstillinger til overordnede strategiske formål, i første rekke å understøtte forskningsinitiativer som SFF og ERC. I tillegg brukes strategiske stillinger til å styrke enkelte forskergrupper i fakultetets forskergruppesatsing. Grunnenhetene forvalter imidlertid brorparten av rekrutteringsstillingene, og fordeler disse i tråd med egne strategier og satsinger.

HF tar også opp noen kandidater som har sin finansiering og faglige tilknytning ved eksterne læresteder uten egne ph.d.-programmer.

² Én ved KMD

³ To ved KMD

⁴ Én ved KMD

⁵ To med KMD

⁶ Én for 2. gang

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Fakultetet har de siste årene prioritert å øke bevisstheten om kvalitetssystemets funksjon i forskerutdanningen og tydeliggjøre det potensialet som kvalitetssystemet har til å være et egnet redskap for forbedring, både på programnivå og i møte med den enkelte kandidat.

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Det har vært viktig for fakultetet å gjøre fremdriftsrapporteringen til et mer sentralt virkemiddel for kvalitetsarbeidet ved den enkelte grunnenhet. Fremdriftsrapportering har derfor vært sentralt i møte med programstyret og instituttledelsen. Tilbakemeldingene tyder på at enhetene langt på vei har lykkes med å nyttiggjøre fremdriftsrapporteringen, og at de er blitt flinkere til å følge opp systematisk.

For at fremdriftsrapporteringen skal bli mer meningsfull for kandidatene, bør fremdriftsplanene oppdateres mer hyppig. Det er en utfordring at kandidatenes fremdriftsplaner ikke alltid er endret siden søknadsfasen, og derfor ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for pliktarbeidsavtale og faktiske fremdrift. Enhetene arbeider godt med å bedre rutinene for slike oppdateringer blant annet i forbindelse med lokale oppstartsmøter.

Midtveiseevaluering

Fakultetet har gode erfaringer med bruk av midtveiseevaluering. Med få unntak gjennomfører alle kandidater evalueringen. Fakultetet har imidlertid understreket at midtveiseevaluering ikke bør utsettes til senere i ph.d.-løpet, men bør brukes etter intensjonen for å fange opp forsinkelser etter 1.5-2 år. Tilbakemeldingene tyder på at enhetene har noe ulik praksis når det gjelder hva som forventes av innlevering av materiale til midtveiseevaluering. Fakultetet vil følge opp med å revidere rutinen for midtveiseevaluering i programstyret.

Gjennomføring av medarbeider- og oppfølgingsamtaler

Fakultetet har over lengre tid vært opptatt av at grunnenhetene må øke andelen årlige medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene, og i 2023 ble det gjennomført medarbeidersamtale og/eller oppfølgingsamtale for alle våre kandidater.

Kvalitetssikring av opplæringsdelen, herunder emneevaluering og evaluering av emneportefølje og rammene for opplæringsdelen

Alle obligatoriske emner, til sammen 15 studiepoeng, gjennomgikk studentevaluering og egenevaluering i 2023. I 2024 kommer fakultetet også til å bestille 3-årig emneevaluering av disse.

Programstyret har i løpet av året hatt en grundig gjennomgang av rammene for opplæringsdelen. Opplæringsdelen har gjennomgått en redesign for å knytte den tettere til læringsutbyttebeskrivelsen i programmet. Vitenskapsteori og etikk er styrket ved å gjøre et emne på 10 studiepoeng obligatorisk for alle kandidatene. Emnet PHDOF903 som ble opprettet som et 5 studiepoengsemne i overførbare ferdigheter blir nå videreført som et obligatorisk introduksjonsemne som også har som formål å fungere som et faglig-sosialt møtepunkt for alle ph.d.-kandidatene ved HF. De resterende 15 studiepoengene i opplæringsdelen er fortsatt kandidatspesifikke, og godkjenning av disse emnene og øvre studiepoenggivende aktiviteter er nå lagt til grunnenhetene. Programstyret har vektlagt at grunnenhetene skal orientere om sitt kvalitetsarbeid i deres ph.d.-utdanningsmeldinger.

Fakultetet har satt av penger til utvikling av et nytt felles ph.d.-emne i budsjettet for 2024.

Gjennomføring og oppfølging av programevaluering

I 2023 diskuterte programstyret rammene for den eksterne programevalueringen og en foreløpig tidsplan for programevalueringen som er planlagt gjennomført i 2024.

Oppfølging av undersøkelser

Det humanistiske fakultet har over tid lyktes med å ta i bruk fremdriftsrapporteringen på en mer fruktbar måte enn tidligere, både i oppfølgingen av den enkelte kandidat og i det generelle kvalitetsarbeidet med fakultetets forskerutdanning. For å styrke denne trenden vil fakultetet fortsette den tette oppfølging av grunnenhetene i forkant og i etterkant av undersøkelsen.

Erfaringene med kvalitetssystemet gjør at betydningen av vekselvirkningen mellom kandidatundersøkelsen og de øvrige elementene i kvalitetssystemet trer klarere frem. Undersøkelsen er blant annet blitt brukt til å identifisere forbedringspotensiale i ph.d.-programmets internasjonalisering. Fakultetet vil derfor i fortsettelsen gjøre kandidatundersøkelsen mer synlig som del av fakultetets systematiske kvalitetsarbeid. Det samme vil gjelde for alumnusundersøkelsen som ble gjennomført for første gang i 2023, og som ble gjort kjent for fakultetene mot slutten av året.

Andre forhold

Faglige og sosiale tiltak som ikke er en formell del av programmet

Fakultetet gjennomførte i 2023 oppstartseminar for nye ph.d.-kandidater og deres veiledere både i vår- og høstsemesteret, og har som ambisjon å gjennomføre en samling hvert semester. Formålet er å sikre kandidatene tilgang til grunnleggende informasjon om fakultetets forskerutdanning tidlig løpet, i tillegg til å være en møteplass for alle ph.d.-kandidater på tvers av fagtilhørighet og arbeidssted.

Stip-HF

STIP-HF er en interesseorganisasjon for ph.d.-kandidatene ved Det humanistiske fakultet. Fakultetet støtter organisasjonen med midler som benyttes til faglig-sosiale arrangementer for kandidatene, i samarbeid med programstyret. STIP-HF er i tillegg høringsinstans i enkelte saker som særlig angår kandidatene og ph.d.-programmet.

Veilederopplæring

Fakultetet etablerte i 2023 et veilederforum for veiledere på HF's ph.d.-program. Fakultetets ambisjon er å invitere til regelmessige samlinger for å ta opp ulike temaer knyttet til ph.d.-veiledningen. Fakultetet lyktes i 2023 med å gjennomføre en samling med fokus på veiledning som virkemiddel for bedre gjennomstrømming, og planen for 2024 er en samling med tema forskningsetikk og fusk.

Miljøstøtte

Alle ph.d.-kandidater ved HF skal ha tilknytning til en aktiv forskergruppe og få mulighet til å ta del i et aktivt forskningsmiljø. Fakultetet er opptatt av at rekrutteringsprosessen til ph.d.-programmet (inkl. utlysning og sakkyndig vurdering) skal sikre at fremtidige kandidater kan inngå i et stabilt og aktivt fagmiljø.

Fakultetene

Referanse

2023/16725-MARIEI

Dato

24.11.2023

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2023

Som en del av arbeidet med universitetets ph.d.-utdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides meldinger for de syv fakultetsvise ph.d.-programmene. For forankring av ph.d.-programmenes meldinger, bør disse behandles av de respektive programstyrene.

Ph.d.-utdanningsmeldingene bør ikke være lengre enn fire sider. Vi ber om at punktene nedenfor omtales:

- Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak som har blitt gjennomført.
- Nøkkeltall, herunder opptak, gjennomføring («seksårs målet»), disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall. Beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å bedre noen av disse parameterne. Kommenter særlig dersom det forekommer større endringer i noen av disse parameterne eller om tallene ikke er tilfredsstillende.
- Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetene. Forhold som kan omtales:
 - o graden av nyskapende forskning
 - o hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt
 - o strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater
 - o strategiske vurderinger rundt BOA-aktivitet og hvordan fakultetet bruker eksternfinansierte prosjekter strategisk for å finansiere nye ph.d.-kandidater
- Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid. Hovedvekt bør legges på elementer der det har vært særlig utvikling eller aktivitet. Forhold som kan omtales:
 - o oppfølging av fremdriftsrapporter
 - o midtveisevaluering
 - o gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler
 - o kvalitetssikring av opplæringsdelen, herunder emneevaluering og evaluering av emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen
 - o gjennomføring og oppfølging av programevaluering
 - o oppfølging av undersøkelser
- Andre forhold fakultetene ønsker å omtale, for eksempel veilederopplæring.

Ph.d.-utdanningsmeldingene danner et viktig grunnlag for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Frist for fakultetenes ph.d.-utdanningsmeldinger settes til **3. mai 2024**. Ph.d.-utdanningsmeldingen vil bli behandlet i UiB sitt forskningsutvalg før endelig behandling i universitetsstyret.

Vennlig hilsen

Alette Gilhus Mykkeltvedt
avdelingsdirektør

Marie Eide
seniorrådgiver

Kopi
Universitetsdirektørens kontor

Senter for vitenskapsteori
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Institutt for fremmedspråk
Senter for kvinne- og kjønnsforskning

Referanse

2023/16806-ELAK

Dato

21.12.2023

Bestilling - Ph.d.-utdanningsmeldingen HF 2023

Som del av arbeidet med fakultetets ph.d.-utdanningsmelding, ber fakultetet om at det utarbeides egne meldinger for grunnenhetene.

Vi ber om at følgende punkter tas med i meldingen:

- Oppfølging av ph.d.- utdanningsmeldingen for 2022 og gjennomføring av eventuelle tiltak.
- Nøkkeltall, herunder opptak, gjennomføring («seksårs målet»), disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall. Vurdering av situasjonen og eventuelle tiltak for å bedre noen av disse parameterne. Kommenter særlig dersom det forekommer større endringer i noen av disse parameterne eller om tallene ikke er tilfredsstillende.
- Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetene. Fakultetet ber om at følgende forhold omtales:
 - graden av nyskapende forskning
 - hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt
 - strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater
 - strategiske vurderinger rundt BOA-aktivitet og hvordan grunnenhetene bruker eksternfinansierte prosjekter strategisk for å finansiere nye ph.d.-kandidater
- Instituttets systematiske kvalitetsarbeid. Hovedvekt bør legges på elementer der det har vært særlig utvikling eller aktivitet. Fakultetet ber om at følgende forhold omtales:
 - oppfølging av fremdriftsrapporter
 - midtveisevaluering
 - gjennomføring av medarbeider - eller oppfølgingssamtaler
 - kvalitetssikring av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen for hver enkelt kandidat
- Eventuelle emneevalueringer

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

- Veilederopplæring
- Miljøstøtte – I hvilken grad kandidatene har tilgang til et aktivt fagmiljø, forskergrupper og forskerskoler og andre nettverk som er relevant for doktorgradsarbeidet, og eventuelle tiltak for å ivareta kandidater som i liten grad drar nytte av slike
- Eventuelle faglige og sosiale tiltak for ph.d.-kandidatene som ikke faller inn under programmet

Grunnenhetenes frist for innlevering settes til **1. mars 2024**.

Videre saksgang

1. Dialogmøter i perioden 4. mars – 3. april (koordineres i den grad det er mulig med arbeidet med studiekvalitetsmeldingen)
2. *Påske: uke 13. (25.-31. mars)*
3. Fakultetets frist for 1. utkast: 17. april
4. Behandling i programstyret: 24. april
5. Behandling i fakultetsstyret: 7. mai
6. Fakultetets frist 3. mai (Fakultetet vil søke om utsettelse. Alternativet er at meldingen legges frem for fakultetsstyret til orientering)

Vennlig hilsen

Ole Thomassen Hjortland
prodekan

Inger Marie Hatløy
seksjonssjef

Vedlegg

- 1 Brev fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen, datert 24.11.2023

Ph.d.-utdanningsmelding 2023

Institutt for fremmedspråk

Oppfølging av ph.d.-utdanningsmeldingen for 2022 og gjennomføring av eventuelle tiltak

Avklaring av status for alle kandidater på overtid

I 2023 kom vi i mål med en avklaring av status for IFs kandidater på overtid. Vi kalte inn hver av disse elleve kandidatene til et møte med lokal ph.d.-koordinator og forskningskoordinator, der vi diskuterte status og fremdrift for prosjektet, og la fram muligheten for å søke om forlengelse. Vi spurte også om det var noe instituttet kunne gjøre for å støtte kandidaten fram mot en innlevering. Vi ga kandidatene en frist for å søke om forlengelse, og endte med følgende resultat:

- Fem av stipendiatene vi kom i kontakt med, valgte å ikke søke om forlengelse innen fristen.
- En av stipendiatene som var langt på overtid, lyktes vi ikke å komme i kontakt med, til tross for gjentatte forsøk i ulike kanaler.
- Vi mottok fem søknader om forlengelse:
 - Fire kandidater fikk forlengelse.
 - Én kandidat fikk ikke forlengelse.

Kandidatene som fikk forlengelse, hadde veiledere som ønsket å fortsette veiledning, overkommelig arbeidsmengde som gjenstod og de kunne legge fram en realistisk fremdriftsplan for de neste seks månedene. Vi ga forlengelsene på grunnlag av dette.

Avslaget til den ene kandidaten som ikke fikk forlengelse, ga vi på bakgrunn av manglende veiledningsressurser. Veiledningstimerne var brukt opp. Den opprinnelige hovedveilederen var ikke villig til å gi mer veiledning utover det som allerede var blitt gitt. Instituttet har ikke ressurser til å dekke flere veiledningstimer. Vi begrunnet også avslaget med manglende framdrift. Prosjektet hadde ikke hatt framdrift over flere år, og store deler av avhandlingen gjenstod. Vi anså det ikke som realistisk at kandidaten ville komme i havn med et omfattende avhandlingsarbeid uten jevnlig veiledning.

Kandidatene som ikke ønsket å søke om forlengelse, begrunnet det med manglende tid til å oppsummere status i en søknad, og manglende tid å prioritere avhandlingsarbeidet i sin nåværende arbeids- og livssituasjon.

Vi har holdt kontakten med stipendiatene som fikk innvilget forlengelse, og gjennom kontakten og framdriftsrapporteringen ser vi at prosjektene har framdrift.

Kartlegging av framdrift og gjennomføring

Forskningskoordinator gjennomførte en kartlegging av framdrift og gjennomføring ved IF i 2023. Veiledere, nåværende og nylig disputerte kandidater mottok undersøkelsen. Vi fikk mange tilbakemeldinger. I løpet av våren 2024 skal vi sammenstille svarene i en rapport som skal legges fram for en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen og FFU ved IF skal komme fram til noen tiltak på instituttnivå som kan bidra til at flere gjennomfører på normert tid, og med et godt resultat.

Nøkkeltall

Opptak: IF rekrutterte to stipendiater i 2023. Emil J.S. Perron startet som planlagt i november 2023. Khalil Hammoudis oppstart ble forsinket på grunn av ventetid på visum. Han startet i januar 2024.

Disputaser og gjennomføring: IF arrangerte fire disputaser i 2023. Det er en dobling fra 2022. En av disse kandidatene leverte på normert tid. Tre av kandidatene var innenfor seksårs målet. En av kandidatene var over seksårs målet, og leverte etter sju år og elleve måneder. En av disputasene ble holdt etter andre gangs innlevering.

Innleveringer: IF hadde to innleveringer i 2023. Den ene avhandlingen ble levert innen normert tid. Den andre avhandlingen ble levert elleve måneder etter sluttdato.

Underkjenninger: Ved IF ble én avhandling underkjent i 2023. Vi fikk ingen anbefalinger om mindre omarbeiding. De to avhandlingene som ble underkjent i 2022 og 2023 ble begge levert like før normert tid. Vi vet ikke om dette er en del av en større tendens ved fakultetet, men vi vil likevel nevne det.

I likhet med underkjenningen fra 2022, var avhandlingen som ble underkjent i 2023 tverrfaglig. Vi ser at det kan være mer krevende å finne kvalifiserte opponenter og å kvalitetssikre komitésammensetningene ved tverrfaglige avhandlinger. Det kan også være mer krevende å skrive slike avhandlinger. Erfaringsgrunnlaget er likevel for tynt til å dra bastante konklusjoner om hva som er de viktigste årsakene til underkjenningene.

Vi erkjenner at underkjenninger er en del av systemet, men har likevel gått gjennom rutinene våre for å sjekke hvordan vi kan sikre kvaliteten i arbeidet med bedømming av de innleverte doktorgradene. Vi har blant annet sett nærmere på sammensetningen og oppfølging av komiteer:

- Vi har prioritert å foreslå komitéledere med lang erfaring fra tidligere komitéoppdrag.
- I de tilfellene hvor vi har foreslått komitéledere uten tidligere erfaring fra rollen, har instituttleder fulgt dem tett opp ved å tilby møte for å gi ekstra detaljert informasjon om mandatet, UiBs vurderingspraksis og de formelle kravene til utformingen av komitérapporten. For å sikre komiteens uavhengighet i den faglige vurderingen av avhandlingen, har denne samtalen funnet sted før komiteen har mottatt avhandlingen til vurdering.

Komitéledere uten tidligere komitéledererfaring har gitt uttrykk for at oppfølgingen fra instituttet har vært tydelig og god.

Frafall: IF hadde frafall av én kandidat som hadde stått lenge i programmet på overtid. Vi ba kandidaten om å søke om forlengelse. På grunn av manglende framdrift over flere år, mange uferdige kapitler og ingen veileder med kapasitet til å fortsette veiledningsforholdet, besluttet instituttet at kandidaten ikke fikk forlengelse. Kandidaten ble dermed skrevet ut av programmet. De fem kandidatene på overtid som valgte å ikke søke om forlengelse, kan også innlemmes i frafallsstatistikken.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetene

Stipendiatene bidrar til forskning og forskningsaktiviteter ved IF, ikke bare ved å forske og skrive en avhandling. Alle er knyttet til en forskergruppe og deltar i disse på ulike måter. Mange stipendiater bidrar ved å publisere vitenskapelige artikler, enten som en del av en artikkelbasert avhandling, eller ved siden av en monografiavhandling. Noen kandidater er medforfatter på artikler sammen med andre forskere ved instituttet, på førsteamanuensis- og professornivå, så de får viktig publiseringserfaring. Flere formidler sin forskning til et bredere publikum, blant annet gjennom podkaster, foredrag, populærvitenskapelige artikler og i nyheter, den offentlige debatten og øvrig media.

Instituttet har valgt å utlyse de to ledige stipendiatstillingene hvor hver er knyttet til to forskergrupper, og dermed styrke forskergruppenes aktivitet. Vi har bedt alle forskergruppene om å søke om å få en av disse stillingene og ga tilslag til de fire gruppene med høyest aktivitet og planer for ekstern finansiering. Forskergruppenes ledere støtter det strategiske valget og setter pris på at rekrutteringsstillingene blir knyttet til forskergruppenes arbeid.

To stipendiater er en del av større prosjekter, et TMS-prosjekt og et Forskerprosjekt for unge talenter (NFR), og bidrar med forskning i disse.

Instituttets systematiske kvalitetsarbeid

Oppfølging av framdriftsrapporter

Framdriftsrapportene fra 2023 viser en jevnt over høy aktivitet. Forskningskoordinator og lokal ph.d.-koordinator har lest gjennom alle rapportene og diskutert innholdet. Vi har sjekket om det er samsvar mellom det stipendiaten og veilederen har rapportert. Lokal ph.d.-koordinator har sjekket at alle delene av opplæringsdelen som kandidatene sier de har gjennomført, er registrert. De som sier at de har fullført opplæringsdelen, får beskjed om å søke om endelig godkjenning, hvis de ikke allerede har gjort det. Vi har også brukt framdriftsrapportene til å oppdatere instituttets interne stipendiatoversikt. I tillegg har vi brukt opplysningene til å planlegge omtrentlig tidspunkt for midtveisevalueringer og sluttseminarer i året som kommer. Der det er spesielle forhold som vi bør ta opp, har vi fulgt det opp med stipendiaten. De stipendiatene som har huket av for at de ønsker en oppfølgingssamtale, blir innkalt til en samtale med forskningskoordinator og lokal ph.d.-koordinator. De som ikke har bedt om et møte, får oppfølging på e-post. Annen oppfølging tar vi i den årlige medarbeidersamtalen, i innspurssamtalen seks måneder før sluttdato og ellers ved behov.

Midtveisevaluering

I 2023 gjennomførte vi to midtveisevalueringer i henhold til retningslinjene. Stipendiatene har gitt uttrykk for at de fikk nyttige tilbakemeldinger og at de fikk utbytte av diskusjonen med leseren.

Alle aktive stipendiater ble invitert til en medarbeidersamtale med forskningskoordinator i juni og august 2023. 100 prosent ble gjennomført (de som var på permisjon eller en del sykemeldt, er ikke inkludert).

Kvalitetssikring av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen for hver enkelt kandidat

IF har fulgt HF's retningslinjer for kvalitetssikring av opplæringsdelen. Der veileder har foreslått et uvanlig antall kandidatspesifikke studiepoeng for en aktivitet, har vi tatt en ekstra runde og spurt om en begrunnelse. I noen tilfeller har lokal ph.d.-koordinator gitt informasjon om hvor mange arbeidstimer ett studiepoeng skal utgjøre.

Veilederopplæring

Veiledere som ikke har veiledet kandidater tidligere får samme oppstartsinformasjon som stipendiatene får når de begynner, for å få et overblikk over programmet. Denne informasjonen omfatter retningslinjene for veiledning, ph.d.-forskriften, programbeskrivelsen, ph.d.-avtalen og informasjon om de obligatoriske delene i

programmet: opplæringsdelen, midtveisevaluering, framdriftsrapportering og sluttseminar.

Vi inviterer også nye veileder til et oppstartsmøte sammen med stipendiaten, der vi legger fram en tidslinje for stipendiatperioden, med alle obligatoriske milepæler. Ved utnevning av veiledere som ikke har veiledet stipendiat før, har vi valgt å sette inn en erfaren veileder fra stipendiatens fagområde som 2. biveileder i 10 prosent. Denne biveilederen sørger for god kjennskap til ph.d.-programmet og veiledning for øvrig. Vi gir også nye veiledere en ekstra oppfordring om å melde seg på veilederforumet i regi av fakultetet.

Miljøstøtte

Nå som stipendiatene er tettere knyttet til forskergruppene, blir dette deres nærmeste forskningsmiljø og kilde til støtte utenom veilederen. De fleste stipendiatene er aktive i forskerskolen for språkvitenskap og filologi eller forskerskolen for litteratur, kultur og estetikk ved UiB. Vi har også stipendiat som deltar i Vestlandets forskerskole for pedagogikk- og utdanningsforskning (WNGER II) og The Norwegian Researcher School in Environmental Humanities (NoRS-EH). Disse ulike forskerskolene gir også viktig miljøstøtte, selv om vi ser at ikke alle fungerer optimalt. Forskerskolene og den generelle miljøstøtten ved IF er temaer som vi skal se på i løpet av 2024, spesielt i tilknytning til undersøkelsen som vi sendte ut som en del av ph.d.-gjennomføringsprosjektet.

Faglige og sosiale tiltak for ph.d.-kandidatene som ikke faller inn under programmet

I 2023 hadde IF midler til å dekke en to dagers stipendiat- og post-dok.-samling på Solstrand. På programmet stod blant annet tidsskriftpublisering, leserrapporter, hvordan løse oppdraget som fagfelle, publiseringsstrategi, muntlig formidling, nettverksbygging, informasjon om opplæringsdelen og prøveforelesning og disputas som sjanger. Flere av disse temaene blir ikke dekket av forskerskolene eller de obligatoriske ph.d.-emnene. Vi har fått tilbakemeldinger fra deltakerne om at innholdet var nyttig, og at det styrker fellesskapet å møtes på en annen arena.

Forskningskoordinator har videreført tradisjonen med å samle alle stipendiatene for å gå på prøveforelesninger sammen, etterfulgt av et uformelt treff der de diskuterer hvordan kandidaten løste oppgaven. Det er en måte å bli bedre kjent med prøveforelesningsformatet og fungerer som en forberedelse for hver enkelt stipendiat. Instituttet har også videreført tradisjonen med en mottakelse etter disputas, der hele instituttet blir invitert.

Institutt for fremmedspråk
29.02.2024

Martin Paulsen
Instituttleder

Laura Saetveit Miles
Forskningskoordinator

Marit Skaatan
Ph.d.-koordinator

Ph.d.-utdanningsmelding 2023

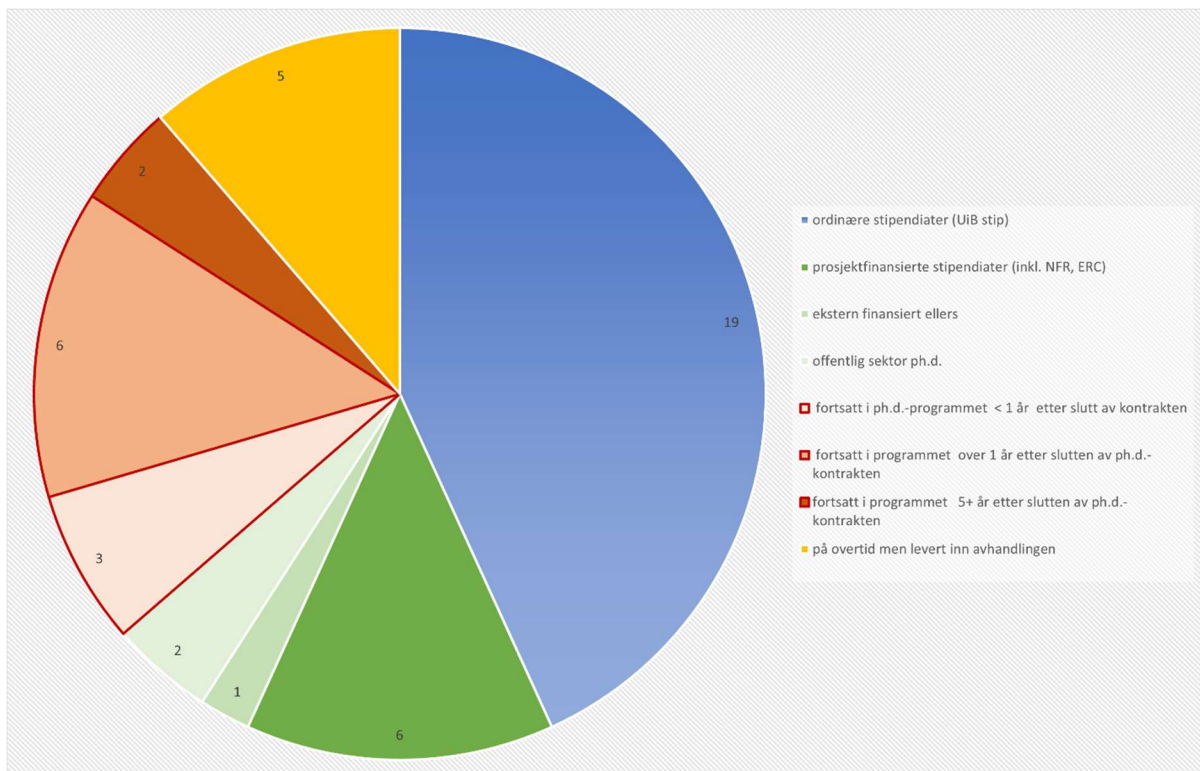
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier (LLE)

1. Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding

Som ph.d.-utdanningsmeldingen for 2022 forutså, ble 2023 et spennende år for forskerutdanningen ved LLE, med et høyt antall utlysninger og ansettelser. 16 stillinger ble utlyst og 13 stillinger besatt, flertallet av disse med oppstart i 2024. Dette var en lang og krevende prosess, som har konsekvenser for forskerutdanningen ved instituttet de neste fire årene. LLE ser dette som en gylden mulighet til å finne ut hva som må til for å sikre god kvalitet i forskerutdanningen og, ikke minst, en god gjennomføringsrate.

Medarbeidersamtaler ble også i 2023 prioritert og alle ph.d. kandidater har nå fått tilbud om minst en samtale med forskningskoordinator.

2. Nøkkeltall

LLE hadde totalt 44 stipendiater i ph.d.-programmet ved utgangen av 2023, blant disse var 19 ordinært ansatte. Fem stipendiater på overtid hadde ved årsslutt levert sine avhandlinger til bedømmelse.

2.1. Gjennomstrømming, gjennomføring på normert tid og frafall

Ved utgangen av 2023 har LLE til sammen 44 kandidater i ph.d.-programmet. 19 er ansatt ved UiB, 9 er eksternt finansiert og 16 er på overtid. Men: dette inkluderer fem kandidater som har levert avhandlingene sine og venter på bedømming.

Av de resterende 11 stipendiatene som er i ph.d.-programmet etter at kontrakten er avsluttet, er kun to mer enn fem år forsinket, seks (6) er over ett år forsinket, og tre (3) er under et år over kontrakttiden.

For de aller fleste er det altså foreløpig ikke grunn for bekymring om definitivt frafall. Forskerutdanningskoordinator tar kontakt med kandidatene cirka hver 6. måned, i forbindelse med søknad om forlenging av doktorgradsperioden.

De to kandidatene som er på overtid i mer enn 5 år etter kontraktslutt, blir også fulgt opp av instituttet. Veiledere, forskningskoordinator og forskerutdanningskoordinator holder kontakten med hverandre og med kandidatene så godt det lar seg gjøre.

Vi ser at denne tette oppfølgingen har positive effekter: En kandidat som jobbet med avhandlingen sin i 28 år, har i 2023 levert avhandlingen sin til godkjenning.

2.2. Opptak og utlysninger

I 2023 begynte fem (5) stipendiater ph.d.-løpet sitt.

LLE utlyste i 2023 til sammen 16 stipendiatstillinger. Herav er åtte (8) instituttets hjemler, tre (3) er knyttet til SFF Center for Digital Narrative (CDN), to (2) stillinger var øremerket universitetets språksatsning, en (1) stilling ble lyst ut i samarbeid med MediaFutures og to (2) stipendiatstillinger tilhører ERC- prosjektet NONMANUAL.

Tre av disse stillingene ble ikke besatt:

- Stipendiatstilling i terminologi fikk ingen kvalifiserte søkere.
- Stipendiatstilling i kunsthistorie fikk ingen gode nok kvalifiserte søkere.
- Rekruttering i samarbeid med MediaFutures ble avsluttet i intervjufasen, der prosjektlederen dømte ingen av søkere godt nok kvalifisert.

12 av de resterende 13 stipendiatstillinger fikk arbeidskontrakten sin i løpet av 2023, men de aller fleste (11) begynner til våren 2024 grunnen en lang rekrutteringsprosess.

En stilling (stipendiatstilling i klassisk filologi) må i skrivende stund fortsatt avklares.

Videre har vi tatt opp én (1) eksternt finansiert ph.d.-kandidat inn i programmet, som begynner i januar 2024.

I april 2024 regner vi altså med en økning fra 19 til 30 ansatte stipendiater ved LLE.

2.3. Innleveringer, godkjenninger og underkjenninger, og disputaser

LLE har i 2023 gjennomført fem (5) disputaser.

Fem (5) avhandlinger er levert inn og befinner seg i evalueringsprosessen.

Vi ser en stigende trend hos sakkyndige komiteer når det gjelder å anbefale «mindre omarbeidinger». I 2023 ble dette brukt i fire bedømmelser. I tre tilfeller ble avhandlingen godkjent etter omarbeidinger.

I en sak, som angår en dr.philos.-avhandling, leverte komiteen en delt bedømmelse etter mindre omarbeidinger. Saken blir fulgt opp.

LLE har registrert et behov for klarere retningslinjer med hensyn til både artikkelbaserte avhandlinger og arbeider som fremstilles for vurdering til dr.philos.-graden. Vi imøteser fakultetets nye retningslinjer som ventes i 2024.

3. Kandidatenes bidrag til forskning ved instituttet

3.1. Grad av nyskapende forskning

Stipendiatene ved LLE er tatt opp i ph.d.-programmet i sterk konkurranse og med strenge krav til prosjektkvalitet. De er viktige bidragsytere til forskningsaktiviteten ved instituttet, og instituttets 44 stipendiater er fordelt på ulike fagfelt og prosjekter. LLE har med sine elleve ulike fagområder et bredt spekter av forskningsaktivitet – fra klassiske språk og nordisk fagdidaktikk til digital kultur. Enten fagene er relativt nye eller har lange tradisjoner, bidrar stipendiatene med nye perspektiver, metodisk og teoretisk fornyelse og bevisstgjøring, og selvstendig forskning med høy grad av nyskaping.

3.2. Kandidatenes deltagelse i og bidrag til allerede eksisterende forskergrupper og forskningsfelt

LLE har per i dag 17 aktive forskergrupper, der de fleste også omfatter minst en stipendiat, og som oftest flere. Stipendiatene er normalt tilknyttet veilederens forskergruppe. Forskergruppene er ved LLE dynamiske og forskerstyrte enheter som har varierende grad av aktivitet. De fleste balanserer seminarvirksomhet og ulike aktiviteter for både stipendiater og etablerte forskere. I LLEs strategi er forskergruppene viktige virkemidler for å inkludere stipendiater i fagmiljøene. Flere av gruppene brukes aktivt for å gjøre fagmiljøene kjent med nye ph.d.-stipendiater og prosjektene deres. Likeledes er stipendiatene på sin side viktige for å holde fagfelt og forskergrupper aktive og oppdaterte.

3.3. Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater

LLE har lagt vekt på å opprettholde balansen mellom eksisterende fagmiljøer og sikre rekruttering i de ulike fagområdene på lang sikt. Samtidig er det prosjektkvalitet som veier tyngst ved ansettelser. Ved opptak av kandidater har LLE særlig i senere år lagt vekt på prosjektenes gjennomførbarhet.

3.4. strategiske vurderinger rundt BOA-aktivitet og hvordan grunnenhetene bruker eksterntfinansierte prosjekter strategisk for å finansiere nye ph.d.-kandidater

LLE har et klart mål om å få flere eksternt finansierte stipendiater til instituttet. Ved utgangen av 2023 var ni stipendiater eksternt finansiert. Dette tallet kommer trolig til å øke som et resultat av flere eksternt finansierte prosjekter under oppstart.

4. Instituttets systematiske kvalitetsarbeid

4.1. *Oppfølging av framdriftsrapporter*

Lenkene til framdriftsrapportene blir sendt ut av forskerutdanningskoordinator i god tid før svarfristen 1. november, og blir etter innlevering gjennomgått av forskerutdanningskoordinator og forskningskoordinator så snart etter fristen som mulig.

Forskningskoordinator har øverste ansvar for å følge opp framdriftsrapportene, i samarbeid med ph.d.-koordinator og veileder. Oppfølging skjer ved direkte kontakt, telefon eller møte. Dersom kandidaten har bedt om oppfølgingsamtale, er disse primært med forskningskoordinator, men de kan også holdes med ph.d.-koordinator dersom stipendiaten ønsker det. (Disse avholdes uten veileder til stede.)

Erfaringsmessig er det få som bruker framdriftsrapportene til å rapportere inn avvik eller ønsker om oppfølging. Informasjon innhentet i forbindelse med høringsinnspill til framdriftsrapporteringen (2023/17807-ELAK), indikerer at noe av årsaken er at stipendiatene ikke er klar over at en eventuell oppfølging faktisk skjer på instituttnivå. Vi håper at mer informasjon i forbindelse med utsending av rapporteringslenken vil få flere til å be om oppfølging ved behov.

4.2. *Midtveisevaluering og sluttseminar*

I 2023 gjennomførte LLE tre (3) obligatoriske midtveisevalueringer (MVE). MVE er hos LLE todelt, der første delen består av en samtale mellom kandidaten og en ekstern leser (ca. 1 time). Den andre delen består av en samtale mellom kandidaten, veiledere, forskningskoordinator og forskerutdanningskoordinator. Dette formatet fungerer bra for LLE.

LLE har i samarbeid med IF to forskerskoler: Forskerskolen i litteratur, kultur og estetiske fag, og Forskerskolen i språkvitenskap og filologi. Nye kandidater blir lagt til i forskerskolens e-postlister og får tilbud om å være med på møtene her. LLE sin forskerutdanningskoordinator er administrativ kontaktperson for Forskerskolen i litteratur, kultur og estetiske fag. I 2023 har denne forskerskolen organisert tre (3) sluttseminarer (mesterklasse), som er et populært tilbud for stipendiater i slutfasen.

4.3. *Medarbeider – og oppfølgingsamtaler*

Forskningskoordinator har ansvar for medarbeidersamtaler med stipendiater. Samtaler settes også opp etter etterspørsel fra kandidater eller veiledere, og forskerutdanningskoordinator blir invitert inn i noen samtaler. Fra 2022 har LLE kalt inn til en første medarbeidersamtale med de nyeste ph.d.-kandidatene allerede to måneder etter ansettelse. Dette ble også gjennomført i 2023, og viser seg som et nyttig møtepunkt for forskningskoordinator og ph.d.-kandidater.

4.4. *Kvalitetssikring av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen for hver enkelt kandidat*

Når det gjelder opplæringsdelen, følger LLE retningslinjer fra fakultetet og det er tett samspill mellom forskningskoordinator og forskerutdanningskoordinatorer på instituttet og på fakultetet.

5. Eventuelle emneevalueringer

Det er, såvidt vi kjenner til, ikke relevante emneevalueringer for ph.d.-programmet i 2023.

6. Veilederopplæring

Evaluering og forbedring av veiledningen kom i 2023 inn som et ledd i LLEs strategi for å oppnå enda bedre resultater for stipendiatenes forskningsbidrag og gjennomføring. God veiledning er viktig både for trivsel og gjennomføring av ph.d.-løpet. Flertallet av stipendiatene har en sideveileder i tillegg til hovedveileder. Dette innebærer økt støtte for kandidaten selv, men utgjør også en støtte for veilederne.

Ved LLE har det siden 2022 blitt arrangert oppstartsmøter for nyansatte stipendiater og deres veiledere. Her gir forskerutdanningskoordinator praktisk informasjon og råd, samt en gjennomgang av ph.d.-løpet og forventningsavklaring. Både kandidater og veiledere har rom til å stille spørsmål underveis.

LLE følger også opp initiativer fra fakultetet, og ønsker velkommen initiativet om veilederforum i april. I tillegg anbefaler vi UPEDs jevnlige veiledningskurs (15 timer), som er et viktig (og godt) tilbud til ansatte som ønsker en oppfriskning når det gjelder veiledning på ulike nivå. Fakultetets veilederforum oppleves for de ansatte trolig som mer lavterskel enn UPED-kursene, og blir potensielt et viktig initiativ for å få flere til å øke sin veilederkompetanse.

7. Miljøstøtte

Stipendiatene ved LLE har tilgang til ulike former for miljøstøtte. I tillegg til stipendiatenes egne møteplasser, har Stip-HF et godt tilbud, med skriveseminarer og sosiale aktiviteter.

Ved LLE har de to tverrvitenskapelige forskerskolene, "Språkvitenskap og filologi" og "Litteratur, kultur, estetikk" virket som fora for stipendiater, og har også ambisjoner om mer regelmessige møter.

Alle stipendiater ved LLE skal ha tilgang til en eller flere forskergrupper, selv om aktivitetsnivået varierer. Som nevnt ovenfor er forskergruppene ved LLE viktige verktøy for å inkludere stipendiater i fagmiljøene. Et mulig tiltak som diskuteres, er lavterskel seminar- eller arrangementsstøtte til forskergruppene, slik at det blir enda lettere å få i stand faglig-sosiale aktiviteter.

I tillegg til det som organiseres spesifikt for stipendiatene, eller av og ved forskergrupper, kommer instituttets åpne miljøetablerende tiltak, som instituttseminar og månedlige fredagslunsjer.

8. Faglige og sosiale tiltak for ph.d. kandidatene som ikke faller inn under programmet

Flere av stipendiatene som har gått utover tilsetningsperioden er fremdeles med i ph.d.-programmet. Det som gjøres for å inkludere de kandidatene som ikke har søkt om videre deltakelse, er først og fremst oppfølging fra forskerutdanningskoordinator eller forskningskoordinator. De som fremdeles har aktiv veiledning, er gjerne inkludert i faglige aktiviteter. For de som er i annet arbeid, eller ikke lenger har veiledertilknytning, er situasjonen mer utfordrende. (Tidligere forsøk på tiltak har møtt liten oppslutning, selv når de er initiert av stipendiatene selv.) Her forsøker vi å finne bedre løsninger i 2024.

Åslaug Ommundsen
forskningskoordinator

Domen Gril
forskerutdanningskoordinator

Ph.d.- utdanningsmeldingen 2023 ved Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Opptak, gjennomstrømming, innlevering og disputaser

Ved utgangen av 2023 var det 41 stipendiater innskrevet på programmet. 35 av disse var tilsatt i en stipendiatstilling ved AHKR eller hos en av instituttets samarbeidspartnere. I alt var 23 stipendiater ansatt i hjemler med grunnbevilgning og 7 stipendiater i prosjektstillinger. I tillegg har AHKR 5 eksterne stipendiater, ansatt hos en av samarbeidspartnerne: Universitetsmuseet, Chr. Michelsens institutt og Forsvarets høgskole.

I 2023 ble det avholdt 3 disputaser og det ble levert inn 4 ph.d.-avhandlinger og 1 dr.philos. Halvparten av innleveringene i 2023 var på normert tid. AHKR er opptatt av at flere stipendiater bruker lenger tid enn hva som er normert, og instituttet har i 2023 innvilget flere søknader fra stipendiater som ønsker å forlenge sitt opptak på ph.d.-programmet. Slike søknader blir behandlet fortløpende, og det blir lagt vekt på kandidatens arbeidsplan og uttalelser fra veilederne. Dette innebærer en forpliktende og tidsavgrenset forlengelse av ph.d.-avtalen. AHKR mener at ordningen fungerer godt, men har gjort tiltak for å få stipendiater til å fullføre utdanningen på normert tid.

I 2023 begynte hele 12 nye stipendiater ved AHKR, som er et særlig stort antall. Av disse var 10 vakante hjemler som måtte bli tatt i bruk i løpet av året. En av de utlyste hjemlene ble ikke besatt, og ble utlyst på ny innenfor en annen tematikk. Her er ansettelsesprosessen fortsatt i gang. Ansettelsesprosesser kan til tider være tidskrevende fordi mange av søkerne har utenlandsk bakgrunn. De utenlandske utdanningene er ikke alltid helt sammenlignbare med norske grader og det kan være utfordrende å få tilstrekkelig dokumentasjon. Tilsettingsprosessen kan derfor strekke ut i tid. Det er problematisk, fordi godt kvalifiserte søkere kan få tilbud fra andre universiteter før vår saksbehandling er avsluttet. Det er særlig problematisk for tidsavgrensede, eksternfinansierte prosjekter, der det kan få konsekvenser for fremdriften i prosjektet. Det er derfor fortsatt behov for å styrke kompetansen og kapasiteter både på institutt- og fakultetsnivå for å kunne korte ned saksbehandlingstiden.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved instituttet

AHKR har som hovedmål å utdanne høyt kvalifiserte forskere i instituttets fire fag, slik det er nedfelt i instituttets strategiske plan. Ph.d.-stipendiatene har en viktig rolle i den nyskapende og oppdaterte forskningen ved instituttet. Det gjør de delvis ved at de bringer inn nye perspektiver i forskningen sin, og delvis ved at de har anledning til å fordype seg i ny empiri. AHKR har tre typer stipendiater: de som besitter stipendiathjemler, de prosjektansatte og eksterne stipendiater som har ansettelse andre steder. De to første gruppene bidrar mest i den daglige virksomheten ved instituttet, mens den siste gruppen har kontor og sin daglige arbeidsplass ved egne institusjoner (Universitetsmuseet, Chr. Michelsens institutt og Forsvarets høgskole). Disse institusjonene er viktige samarbeidspartnere for AHKR, og stipendiatene bidrar til at det pågår et løpende institusjonelt samarbeid.

Instituttets **forskergrupper** er viktige fora for stipendiatenes faglige utvikling og nettverksbygging, og alle stipendiater får tilbud om å være med i minst én forskergruppe. I 2022 tok instituttet initiativ til å fornye forskergruppeinstitusjonen. Instituttet har for øyeblikket 10 virksomme forskergrupper. Stipendiatene er aktive i disse. En av dem er til og med initiert og drevet av stipendiater. Denne stipendiatdrevne forskergruppen har jevnlig arbeidsmøter med vekt på metodiske spørsmål knyttet til samtidforskning i vid forstand.

Oppfølging av stipendiatene

I august 2023 ble det gjort en stor satsning i forskerutdanningen ved AHKR i form av at forskingskoordinatorstillingen ble delt i to, og det ble opprettet en egen forskerutdanningskoordinatorstilling. Dermed fikk instituttet en person som kan konsentrere sin arbeidstid til forskerutdanningen. Instituttet fikk også ansatt en vakant stilling som rådgiver for forskerutdanningen. Stipendiater er svært fornøyd med dette, da de nå vet hvem de kan kontakte når de har bruk for hjelp.

På grunn av at det er tilsatt ekstra mange nye stipendiater i 2023, arrangerte AHKR på høsten en to-dagers workshop for alle stipendiater, hvor nye og gamle stipendiater lærte hverandre og AHKR-staben å kjenne. Seminaret hadde en viktig sosial funksjon, i tillegg til at det fungerte som en god kanal for å diskutere og dele informasjon om sentrale saker om stipendiatperioden. Før jul organiserte forskerutdanningsrådgiveren også en liten sosial julesammenkomst for stipendiatene for å skape mer kontakt mellom stipendiatene.

2020 og 2021 var preget av koronanedstengningene. Pandemien påvirket prosjektene til enkelte av kandidater betydelig, når det gjaldt datainnsamling, feltarbeidsopphold, arkiv- og bibliotekarbeid – som er sentralt for fagene våre – men også oppbygging av og medvirkning i internasjonale nettverk. Stipendiatene har siden 2022 igjen kunne gjennomføre nødvendige reiser for å samle og skape sitt materiale, men pandemien hadde fremdeles følgeefferter i 2023 for de som skulle samle materiale under koronanedstengingen. Det betyr at flere av våre stipendiater må bygge avhandlingene sine på et annet kildetilfang enn det de ellers ville ha gjort og har hatt bruk for ekstra tid for å slutføre ph.d.-prosjektene sine. Dette har vært drøftet i midtveiseevalueringer og medarbeidersamtaler, og det er gjenstand for kontinuerlig oppfølging fra veiledernes side.

Oppstartmøtene er viktige hjelpemidler for at ph.d.-kandidater skal kunne få etablert en arbeidshverdag så fort som mulig. I oppstartmøter deltar instituttleder, administrasjonssjef, HR-rådgiver, forskerutdanningskoordinator, forskerutdanningsrådgiver og en eller flere nye stipendiater. Målet med møtene er å ønske de nyansatte stipendiatene velkomne og å gi dem relevant informasjon knyttet til oppstart og ansettelsesforholdet generelt, samt opplysninger om praktisk-administrative forhold. Betydningen av et velbalansert utdanningsløp blir vektlagt, samtidig blir viktigheten av undervisnings- og opplæringsdelen for kandidatens akademiske utvikling tydeliggjort. For de stipendiatene som har kvalifiseringsarbeid har vi siden begynnelsen av 2023 avholdt et ekstra møte om rammene for kvalifiseringsarbeidet i forkant av at planen for kvalifiseringsarbeidet settes opp. I møtet har stipendiat, fagkoordinator, hovedveileder, forskerutdanningskoordinator og forskerutdanningsrådgiver vært til stede.

I løpet av desember 2023 og januar 2024 har forskerutdanningskoordinator og forskningskoordinator gjennomført **medarbeidersamtaler** med 21 ph.d.-stipendiater (det vil si med alle de som har hatt arbeidsforhold til AHKR i løpet av 2023, men ikke med de som begynte på høsten). Samtalene har også fungert som en oppfølging av framdriftsrapportene fra høsten 2023. Forskerutdanningskoordinator har også hatt samtaler og epostkontakt med stipendiater som trengte ekstra oppfølging. Veilederforhold er blitt fulgt opp både i samtaler med stipendiater og veiledere.

I løpet av 2023 ble det avholdt 2 **midtveiseevalueringer**. Målet er at evalueringsmøtet skal være til hjelp for stipendiaten og dens fremdrift. Stipendiatene blir bedt om å levere utkast til to kapitler eller artikler til evalueringsmøtet. I tillegg leverer både stipendiat og veiledere en rapport som gir en oversikt over progresjonen i stipendperiodens første halvdel. De som deltar i møtet er instituttleder, hovedveileder (og biveiledere hvis det er praktisk mulig), stipendiat, en UiB-intern ekspertleser, forskerutdanningskoordinator, og forskerutdanningsrådgiver som også fungerer som sekretær. Midtveiseevalueringen tar omtrent 2 timer. 30–45 minutter er viet til ekspertleserens kommenter og diskusjon med stipendiaten. Det danner grunnlaget for diskusjonen om hvilke eventuelle justeringer eller tiltak som bør settes i verk for å sikre eller bedre fremdriften. Instituttleder og forskerutdanningskoordinators fremste oppgave er dermed å vurdere fremdriften i prosjektet, både med tanke på avhandlingsarbeid, utdanningsdelen og kvalifiseringsarbeid, samt eventuelle andre faglige gjøremål stipendiaten har påtatt seg. Etter evalueringsmøtet får alle stipendiater et tilbud om et møte på tomannshånd med forskerutdanningskoordinator for å debriefe evalueringsmøtet. I 2023 takket en av to stipendiater ja til et slikt møte, som varte i under 30 minutt.

I løpet av 2023 ble det gjennomført 3 **sluttseminar**. Sluttseminarer er ikke obligatoriske, men alle stipendiater har takket ja til muligheten. Sluttseminar fungerer slik at stipendiaten leverer inn et nesten ferdig manuskript av avhandlingen sin og får tilbakemelding fra en ekstern ekspert i feltet. Praksisen for sluttseminar minsker risikoen at avhandlingen ikke møter de krav som UiB og HF har for avhandlinger.

I 2023 begynte instituttet en egen **seminarrekke** for stipendiatene, der stipendiatene forventes å legge fram tekst, og alle instituttets faglige ansatte er invitert til å delta. Serien startet opp i februar 2023 og en av stipendiatene har tatt ansvar for organiseringen. Seminarene holdes en gang i måned, og minst to stipendiater har presentert forskningen sin hver gang. Stipendiatene har vært glade for å ha en slik mulighet og vi vil fortsatte med seminarene.

Oppfølging av veiledere

AHKR inviterte til et internt veilederforum høsten 2023. Det var særlig rettet mot de nye stipendiatveiledere for å sikre at de vet hva som forventes av dem. Rammene for veiledningen ble presentert. I tillegg ble det lagt vekt på erfaringsutveksling. Tre av de mest erfarne veilederne på instituttet hadde innlegg om sin veiledningsmetode, etterfulgt av en diskusjon. Instituttet vil legge opp til at det arrangeres et slikt veilederforum hver høst, mens vi ber veilederne delta på fakultetets veilederforum på vårsemesteret.

Alle nyansatte i faste vitenskapelige stillinger blir også oppmuntret av instituttledelsen til å ta til UPED-kurs i veiledning for å være bedre rustet til veiledningsoppgaven.

Strategiske vurderinger ved ansettelse og opptak

I våren 2023 ble det lyst ut 12 rekrutteringshjemler ved AHKR. 11 utlysninger førte til ansettelse, mens én ble trukket tilbake fordi det ikke var nok kvalifiserte søkere. Stillingen ble lyst ut igjen på høsten, og ansettelsesprosessen er fortsatt i gang. De nye stillingene ble ikke lyst ut som åpne stillinger som tidligere, men som mer spesifikke stillinger knyttet til forskergrupper ved AHKR. Tanken var at slike stillinger skulle styrke forskningsgruppene sine aktiviteter og at gjennom en forskergruppe ville det være lettere å få stipendiater med i aktiviteter og relevante forskningsmiljøer.

I tilsettingsprosessen blir det lagt vekt på at forskningen skal være nyskapende, men vel så viktig er det at den er gjennomførbar. For det første at prosjektet er dimensjonert og planlagt slik at det kan gjennomføres innenfor normert tid. For det andre at det finnes veilederkompetanse innen feltet og tematikken hos staben. Det etterstrebes også at alle stipendiatene skal ha én eller to biveiledere, enten internt på AHKR og UiB eller eksternt.

Ph.d.-programmets opplæringsdel

AHKR følger opp kandidatenes utdanningsløp og registrerer aktiviteter i opplæringsdelen i henhold til ph.d.-programmets krav. I anledning midtveiseevalueringer blir kandidater også bedt om å lage en oversikt over gjennomførte aktiviteter, og opplæringsdelen blir fulgt opp i etterkant. Den nye forskerutdanningsrådgiveren ved instituttet har en viktig rolle i oppfølgingen, behandlingen og godkjenningen av studiepoeng i opplæringsdelen og at det skjer effektivt.

I 2023 etterlyste stipendiatene, som tidligere, et bredere tilbud innenfor de obligatoriske studiepoengene. Det har kommet frem både i medarbeidersamtaler og i andre dialoger mellom instituttledelse og stipendiater. Det er særlig et tilbud om universitetspedagogikk som etterspørres. Instituttet støtter stipendiatenes innspill og er fornøyd at universitetspedagogiske kurs nå tilbys stipendiater både på norsk og engelsk, og instituttet har aktivt kommunisert dette tilbudet til stipendiatene. I tillegg er en av tilbakemeldingene både fra stipendiater og instituttets forskingsutvalg en styrking av etikk-komponenten i utdanningen. Stipendiatene ved AHKR møter ulike etiske utfordringer avhengig av kildemateriale og metode, og det er et stort spenn fra arkivmateriale, deltagende observasjon og intervju til arkeologiske utgravinger. I tillegg møter stipendiatene etiske utfordringer knyttet til å forske i mer eller mindre kontroversielle temaer. De ulike etiske utfordringene er per i dag ikke tilstrekkelig behandlet i forskerutdanningen.

AHKR etterstreber en mest mulig lik og rettferdig praksis for omfangsberegning av de kandidatspesifikke studiepoengene. Instituttet er i gang med å utarbeide instruksjoner og rammer for vurderingen av hvor mange studiepoeng som kan godkjennes for ulike aktiviteter. Det er viktig for å sikre en likebehandling av stipendiatene.

Tiltak for at kvalifiseringsarbeidet ikke skal få negative konsekvenser

Instituttet arrangerer egne kvalifiseringsarbeidsmøter med de stipendiatene som har kvalifiseringsarbeid. Der blir det lagt fram en plan for undervisning og forskningsadministrasjon tilpasset hver kandidat. Stipendiater med kvalifiseringsarbeid får også tildelt en undervisningsmentor, som skal gi råd og veiledning i planlegging og gjennomføring av undervisningen.

Det blir lagt vekt på at kvalifiseringsarbeid skal gagne stipendiatens faglige utvikling. Stipendiatenes undervisningsarbeid blir satt sammen slik at den bygger på den faglige kompetansen stipendiaten besitter eller ønsker å utvikle. Så sant det er mulig, får stipendiaten tilbud om å utvikle egne temaer innenfor rammen av skallemer. Videre etterstrebes det en plan der stipendiatens undervisning skal kunne gjentas to til tre ganger.

Det forskningsadministrative kvalifiseringsarbeidet utgjøres dels av oppgaver som løfter CVen til stipendiaten, og dels av oppgaver stipendiaten foretrekker å arbeide med. Eksempler er administrering og organisering av seminarer, workshops og konferanser, utarbeiding av nettsider, redigering av vitenskapelige publikasjoner og formidlingsoppdrag.

Instituttet anbefaler at kvalifiseringsarbeidet blir planlagt på en måte som frigjør sammenhengende tid til avhandlingsarbeid de siste semestrene i stipendiatperioden. AHKR har lyktes med å skjerme det siste året. Likebehandling av stipendiater når det gjelder kvalifiseringsarbeid er viktig. Instituttet er derfor i gang med å formulere rammer til forskjellige oppgaver slik at alle stipendiater ved AHKR vil få like mange timer for like arbeidsoppgaver.

Deltagelse i forskerskoler

Instituttet er medlem av følgende forskerskoler som ledes av andre universiteter: Dialogues with the Past – Nordic Graduate School in Archaeology (UiO), The Norwegian Research School in History (UiO), The Norwegian Research School for Environmental Humanities (UiS). Noen av instituttets kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter og får også på den måten tilgang til et større internasjonalt nettverk. AHKR fortsetter det velfungerende og fruktbare samarbeidet med disse forskerskolene.

Siden 2016 har AHKR vært en av samarbeidspartnere i den internasjonale forskerskolen Religion, Values and Society (RVS). I 2023 ble RVS lagt om, da forskerskolefinansieringen tok slutt og skolen må nå finansieres fra institutter som deltar i programmet. For AHKR, har RVS blitt for dyr i forhold til kostnader fra de andre forskerskolene, og per i dag har ikke instituttet kommet frem til en løsning. Dersom samarbeidet med RVS avsluttes, har AHKR ingen forskerskole for stipendiater i religionsvitenskap.

Det humanistiske fakultet

Referanse

2023/16806-STT

Dato

02.04.2024

PhD-utdanningsmelding FoF - justert etter instituttrådsbehandling

Ph.d.-utdanningsmeldingen til Institutt for filosofi og førstesemesterstudier har tatt utgangspunkt i bestillingen fra fakultetet av 21.12.2023 (2023/16806). Oppfølging av ph.d.-utdanningsmeldingen for 2022 omtales underveis, der det er relevant.

Nøkkeltall

Ved utgangen av 2023 hadde instituttet 8 kandidater i ph.d.-programmet, tre av dem begynte i løpet av 2023. Én av stipendiatene deltar i NFR-finansierte prosjekt. Vi hadde tre disputaser i 2023. Vi hadde ingen underkjenninger eller frafall. I det store og hele gjelder det fortsatt at ph.d.-utdanningen på instituttet fungerer svært godt. Selv om det er en viss variasjon blant stipendiatene, er det ingen spesielle problemer med gjennomstrømming, underkjenning og frafall blant stipendiatene på FoF. Tradisjonelt har nesten alle stipendiatene levert på tilnærmet normert tid, og vi har omtrent ikke hatt underkjenninger. I 2022 hadde vi én underkjenning (avhandlingen blir levert på ny våren 2024). I lys av den erfaringen ble det utarbeidet en mer detaljert rutine for slutfasen rundt innlevering av avhandling ved instituttet. Vi mottok også en dr. philos.-avhandling, som er til vurdering våren 2024.

Kandidatenes bidrag til forskning ved grunnenheten

Våre kandidater er alle integrert i forskergrupper. Dette er av betydning for instituttets forskningsaktivitet sett under ett. At ph.d.-kandidatene er aktive medlemmer i forskningsgrupper, er en sentral del både av forskningssatsingen til instituttet generelt, og av våre prioriteringer for ph.d.-utdanningen spesielt. I spørreundersøkelsen som vi gjennomførte for to år siden, rapporterte også kandidatene at forskningsgruppene er en sentral arena for faglig utveksling og inkludering.

Vektleggingen av faglig miljø viser seg også i de strategiske vurderingene som instituttet gjør ved rekruttering. I den nye instituttstrategien heter det at instituttet skal «arbeide for å rekruttere kandidater av høy kvalitet, med prosjekter som passer inn i instituttets forskningsgrupper» og «innlemme alle stipendiat og postdoktorer i aktive forskningsmiljø og gi dem tilgang til internasjonale nettverk». Det er med andre ord instituttet sin strategi at stipendiatstillinger enten blir utlyst på prosjekt eller skal passe inn i en av de aktive, etablerte forskningsgruppene på instituttet. De gangene det har vært problem med progresjonen til

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Institutt for filosofi og
førstesemesterstudier
Telefon 55 58 23 82
fof@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Sydnesplass 12-13
Bergen

Saksbehandler
Steinar Thunestvedt
55582384

kandidater på programmet, har det gjerne vært når de ikke er godt nok innlemmet i aktive grupper. Det bør vurderes om man over tid i større grad bør følge opp denne siden ved forskningsgruppens aktiviteter gjennom mer rutinepreget (men ikke for ressurskrevende) rapportering fra forskningsgruppelederne.

Aktiv deltagelse i forskningsgrupper er likevel viktig ikke bare for ph.d.-kandidatene selv, men også for forskningsgruppene, siden de fleste av kandidatene også leverer viktige forskningsbidrag. Enkelte av kandidatene har til og med vært blant dem som publiserer mest på instituttet, og kan slik sies å levere «nyskapende forskning».

Det som instituttet helt klart kan gjøre bedre, er å følge opp kandidatene med karriererådgiving, siden de fleste av dem ønsker å fortsette med forskning, men møter et svært hardt arbeidsmarked når de er ferdige. Dette er noe vi nevnte også i fjorårets ph.d.-utdanningsmelding, men det er ikke noe vi har iverksatt enda, mest fordi det ikke er klart hvor omfattende endringer det vil ha for ph.d.-utdanningen å tilpasse den mer til arbeidsmarkedet. Dette er også nedfelt i den nye strategien til instituttet, hvor det står at instituttet skal «innrette ph.d.-utdanningen slik at den forbereder kandidatene til tiden etter doktorgrad, blant annet med kurs og veiledning i karriereplanlegging».

Instituttets systematiske kvalitetsarbeid

Midtveisevalueringer og sluttseminar blir utført i tråd med fakultetets detaljerte retningslinjer, med bruk av interne eller eksterne fageksperter som kommentatorer. Midtveiseevalueringene er entydig innrettet mot å avdekke utfordringer i ph.d.-kandidatens progresjon og i så fall finne praktiske løsninger som er gode med tanke på ph.d.-kandidatens videre løp og levering. Dette skal gjøres på en måte som sikrer at både løsninger, ansvarsfordeling og tidsfrister er avklart før møtet er over, og at disse formelt godkjennes i referatet i etterkant. I ph.d.-opplegget slik det nå fungerer, er midtveiseevalueringene et svært viktig tiltak for å sikre gode ph.d.-løp. Instituttet gjennomfører også sluttseminarer for de fleste av kandidatene. Også dette tiltaket har mer eller mindre funnet sin form, og fungerer godt som en nyttig sjekk og perspektiv utenfra i ph.d.-kandidatens innsjutt for de som velger å benytte seg av tilbudet. Selv om sluttseminaret formelt sett er et tilbud, er dette noe vi ønsker at alle skal benytte seg av.

Oppfølging av fremdriftsrapportene følger en rutine der instituttleder og ph.d.-koordinator (forskningsleder) sammen går gjennom rapportene fra ph.d.-studenter og fra deres hovedveiledere, blir enige om hvilke kandidater som bør følges opp også fra ledelsen, og i så fall hvordan. Eventuelle oppfølginger kan ta form av en omforent oppdatert fremdriftsplan fasilisert av ledelsen, eller medarbeidersamtale med instituttleder. Alle stipendiatene har medarbeidersamtale med instituttleder årlig, og dette er en viktig arena for oppfølging av fremdrift. Instituttet praktiserer også systematiske oppstartssamtaler. I enkelttilfeller der spesiell oppfølging er på sin plass, gjøres dette fortløpende. Dette inkluderer ekstra møter for å komme frem til konstruktive arbeids- eller oppfølgingsplaner i de relevante tilfellene. Det er på et generelt plan også på sin plass å påpeke at det selvsagt er grenser for hva som kan regnes som rimelig oppfølging, ettersom ph.d.-rollen og -oppgavene bare utgjør én side ved disse personenes liv.

Ingen av kandidatene er med i ordinære forskerskoler, men noen av dem deltar i *The European Ph.D. Network in Philosophy*, som FoF organiserer sammen med seks

internasjonale universitet. Et tiltak som bør nevnes i denne forbindelse, er instituttets ph.d.-seminar. Dette er et forum kun for ph.d.-kandidatene, arrangert av ph.d.-koordinator, der hvert møte er viet til diskusjon av et utkast fra en av ph.d.-kandidatene. Utkastet er normalt fra avhandlingsarbeidet. Alle har lest teksten på forhånd, en medkandidat har påtatt seg oppgaven å tjene som førstekommentator, og ph.d.-koordinator sørger for å inkludere en runde rundt bordet slik at alle får presentert minst ett poeng. Ph.d.-seminaret fungerer som en samlende faktor i et opplegg der de fleste slike aktiviteter ellers er sentrert rundt forskningsgruppene. Blant fordelene er at ph.d.-kandidatene får et innblikk i hverandres forskningsfelt og samtidig får en anledning til å bli kjent med hverandre. Et slikt ph.d.-seminar er selvsagt ikke ment å erstatte mer spesialiserte fora, fordi den faglige spesialiseringen i filosofi gjør at kandidater med prosjekter innen forskjellige filosofiske underdisipliner som regel ikke kan tilføre mye nytt av rent faglig art. Men nettopp derfor tjener ph.d.-seminaret til å bevisstgjøre kandidatene om utfordringer som angår formidling på tvers av spesialisering – klarhet, argumentasjon, språklig stil, valg som angår presentasjon av bakgrunn osv. Veilederne for stipendiatene har i varierende grad gjennomført veilederopplæring. Instituttet vil berømme fakultetet for det relativt nyoppstartede veilederforumet. Våre veiledere har i liten grad deltatt, men dette skyldes utelukkende uheldige kollisjoner med andre arrangement. Instituttets strategi sier at instituttet skal «sørge for at alle stipendiater veiledes av aktive og solide forskere som støtter opp om deres karriereutvikling», og dette vil være sentralt også i årene som kommer.

Steinar Bøyum

Instituttleder, Institutt for filosofi og førstesemesterstudier

Ph.d.-utdanningsmelding for Senter for kvinne- og kjønnsforskning, 2023

Oppfølging av ph.d.-utdanningsmelding for 2022 og gjennomføring av eventuelle tiltak

SKOK har svært få ph.d.-kandidater og per i dag bare en fast hjemmel. Det har lenge vært en bekymring at det kan føles ensomt å være stipendiat på SKOK. SKOK har derfor prioritert, og vil fortsette å prioritere, arbeidet med å skape gode sosiale møteplasser for ph.d.-kandidatene, sammen med dendre tilsatte. Dette inkluderer også årlige arrangement av ph.d.-stafetten, som er åpen for alle kandidater med et kjønns-, seksualitets- og kritisk mangfoldsperspektiv ved UiB, samt arrangement av andre ph.d.-kurs i SKOK-regi. Vi verdsetter også høyt det arbeidet stip-HF gjør for å skape fellesskap og tilhørighet blant ph.d.-kandidatene.

SKOK har i 2023 laget ny strategi for perioden 2023-2030. I denne legger vi i tillegg vekt på forbedre rutinene for planleggingen av kvalifiseringsarbeidet (pliktarbeidet) slik at kandidatene blir sikret både forutsigbarhet og opplæring i flere ulike sider ved akademisk arbeid (undervisning, forskningsadministrasjon, formidling, samt initiering, planlegging og gjennomføring av faglige arrangement). Kandidatene vil i større grad bli oppmuntret til å ta initiativ til egne faglige arrangementer og få administrativ og økonomisk støtte til dette.

Opptak, gjennomføring og disputaser

Det var en disputas ved SKOK i 2023. Senteret hadde ikke underkjenninger eller mindre omarbeidinger. Vi ansatte en ny stipendiat som begynte i august 2023. SKOK hadde ved utgangen av 2023 3 aktive kandidater. Vi forventer at to kandidater leverer i 2024. SKOK har ikke hatt frafall av ph.d.-kandidater i 2023.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Alle ph.d.-kandidatene ved SKOK er medlemmer av SKOKs tverrfaglige/tverrfakultære forskergruppe "Kjønn- og seksualitetsforskningens grunnlagsproblemer". Her er også flere andre ph.d.-kandidater ved UiB medlemmer. Forskergruppen arbeider for å styrke kompetansen på grunnlagsproblemer, (vitenskaps)teoretisk tenkning og tverrfaglighet. SKOKs ph.d.-kandidater legger frem sin forskning på semestervise internseminarer og er ellers aktive på andre seminarer som arrangeres via SKOK, og på stabsmøter. Alle kandidatene som er rekruttert til SKOK er involvert i nyskapende forskning, tematisk og/eller metodologisk og teoretisk. Vi søker kandidater som kan bidra til å styrke senterets teoretiske profil, innenfor et bredt spekter av tema og tradisjoner, og ønsker gjennom rekrutteringsarbeidet vårt å styrke senterets evne til på sikt å hente inn eksterne forskningsmidler

Senterets systematiske kvalitetsarbeid

SKOK har som nevnt få ph.d.-kandidater. Vi har derfor mulighet til å følge dissetett opp. Fremdriftsrapportene leses av forskerutdanningskonsulent, administrasjonssjef og senterleder (der senterleder ikke selv er veileder) og tar tak i punkter som trenger oppfølging.

Midtveisevalueringen skjer ved at kandidaten varsles 6 måneder før. SKOK bruker alltid ekstern kommentator i midtveisevalueringen, og vi har gode erfaringer med det. Allerede i oppstartssamtalen nevner vi at kandidatene vil få tilbud om sluttseminar i sluttfasen av

avhandlingsarbeidet. SKOK har gode rutiner for å arrangere sluttseminar, og skreddersyr tilbudet til behovene til den enkelte kandidat

Alle ph.d.-kandidatene ved senteret blir kalt inn til medarbeidersamtale av senterleder en gang i året som øvrige ansatte.

Eventuelle emneevalueringer

SKOK evaluerte den årlige ph.d.-stafetten : Kjønnsperspektiver i forskning i 2023. Dette er et tilbud til alle ph.d.-kandidater som har prosjekter som på en eller annen måte handler om kjønn, seksualitet og/eller mangfold. Stafetten består av en kurs-del (normalt 2 timer) om kjønnsperspektiver i forskning. I andre del, får deltagerne presentere egne prosjektet og får tilbakemelding fra hverandre og fra ansatte på SKOK.

I 2023 deltok 12 ph.d.-kandidater og sju personer gav tilbakemelding etterpå. Tilbakemeldingene er stort sett gode. Særlig synes deltagerne at den første delen av seminaret gir en innføring i kjønnsperspektiver i forskning som er nyttig. En sier at denne delen av seminaret kan være enda mer detaljert og utfyllende. En person gir uttrykk for at denne delen av seminaret burde hatt gruppediskusjoner.

Når det gjelder den delen av seminaret der deltakerne presenterer egne prosjekter etterlyser flere mer tid til diskusjon av hvert enkelt prosjekt. Det var mange påmeldte, og SKOK må vurdere om vi ønsker å utvide seminaret til mer enn en dag. En deltager foreslår å begrense tiden til presentasjon og at deltagerne i stedet for å presentere hele prosjekter, kunne fokusere på akkurat kjønnsperspektivet i prosjektet. Andre nevner at de setter stor pris på å møte folk på tvers av fagfelt som arbeider med kjønnsperspektiver, variasjonen i metode og tema, og at seminaret var godt organisert og strukturert.

Det er tydelig at det er et stort behov og interesse blant denne gruppen for å kunne mer om kjønnsperspektiver i forskning, og SKOK vil gjøre sitt beste for å imøtekomme det. Vi vil også profesjonalisere seminaret med tanke på det tekniske for å unngå plundring med presentasjoner osv.

Veilederopplæring

SKOK setter pris på HF-fakultetet sin satsning på veilederopplæring og vil prioritere å delta i den grad det er praktisk mulig.

Miljøstøtte

Ph.d.-kandidatene ved SKOK er medlemmer av SKOKs egen forskergruppe, samt Nasjonal forskerskole for kjønnsforskning som har samlinger en gang i året. Flere av våre kandidater er aktive i Stip-HF.

Eventuelle faglige og sosiale tiltak utenfor programmet

SKOK arrangerer regelmessig internseminar (der alle i staben, inkludert rekruttene, legger fram sin forskning for hverandre) og undervisningsseminar (der staben, inkludert rekruttene, deler undervisningserfaringer og drøfter aktuelle pedagogiske utfordringer med hverandre, med sikte på å styrke egen undervisningskompetanse'). Vi har hatt fokus på å skape sosiale møteplasser ved SKOK som blant annet felleslunsjer hver uke.

Ph.d.-utdanningsmelding for Senter for vitskapsteori, 2023

Oppfølging av ph.d.-utdanningsmelding for 2022 og gjennomføring av eventuelle tiltak

Senter for vitskapsteori etterlyste i 2022 eit forum for rettleiarar ved HF og er glade tilbodry som no er oppretta. Senteret vil prioritere å møte der så langt det er mogleg. SVT har også sjølv etablert eit forum for både rettleiarar og rettleidde, og vi kjem til å fortsette å fokusere på dette. Det er også planlagt ei seminar for rettleiarane ved SVT i 2024.

SVT fekk i 2022 tildelt midlar frå UiBs Humaniorastrategi (midlar til forprosjekter og fagleg pilotarbeid) og fekk 3 månader frikjøp for å utvikle eit emne i vitskapsteori og etikk som skal vere ein del av ph.d.-programmet på Det juridiske fakultet. Emnet PHDJUR907 Vitskapsteoretisk fordjuping og analyse vart utvikla i løpet av 2023 og skal implementerast som pilot i 2024. Frikjøpet var på 2 mnd. Den siste månaden var lagt inn som eigendandel frå SVT i prosjektet.

Opptak, gjennomføring og disputasar

Det var ein disputas ved SVT i 2023. Det var ingen underkjenningar eller mindre omarbeidingar.

Det byrja to nye ph.d.-kandidatar ved senteret i 2023. Ein byrja i januar og den andre i juni. Ved utgangen av 2023 hadde senteret 7 aktive ph.d.-kandidatar. Fire av desse planleggjer å levere i løpet av 2024. I tillegg har vi ein stipendiat som er tilsett ved MN-fakultetet, men som har arbeidsplass og rettleiar ved SVT. Vi har også ein ph.d.-kandidat tilknytt prosjektet SeMPER-Arctic, der UiB er partner, og som deltek på kurs og internseminar ved SVT og har biretleiar hos oss.

Vi har for tida 4 kandidatar på eksternfinansierte prosjekt, og 3 finansierte gjennom stipendiatheimlar. Senter for vitskapsteori har ikkje hatt fråfall av ph.d.-kandidatar på mange år

Kandidatane sitt bidrag til forskninga ved fakultetet

Dei kandidatane som er tilsett på prosjekt bidreg inn i prosjekta. Alle kandidatane er integrerte i SVTs forskargruppe Vitskapsteori og deltek på internseminar annankvar veke. Forskargruppa Environmental Humanities sin seminarserie er også aktuell for nokre av våre kandidatar. Ved opptak av nye kandidatar blir det gjort strategiske vurderingar med både med omsyn til rekruttering som kan styrke senterets faglege profil og undervisningsoppgåver, og oppbygging av nye område der kompetanse trengst

Senterets systematiske kvalitetsarbeid

Framdriftsrapportane lesast av ph.d.-utdanningskonsulent, administrasjonssjef og senterleiar, og avvik følgast opp med tiltak. Dei kandidatane som ber om møte får det. Alle kandidatane gjennomgår midtvegevaluering, og alle får tilbod om sluttseminar. Alle kandidatane får tilbod om medarbeidersamtalar der karriererettleiing er ein naturleg del. Alle kandidatane deltek i ph.d.-programmets opplæringsdel.

Kvalitetssikring av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen vert gjort i fellesskap av rettleiar, forskarutdanningkonsulent og senterleiar diskuterer relevans og omfang av dei kurs som kandidatane tek. På den måten sikrar vi at læringsutbyttet står i forhold til programbeskrivelsens læringsutbytte, og at studiepoeng reknast ut etter gjeldande norm. Vi har også låg terskel for å konsultere ph.d.-koordinator ved HF-fakultetet i tilfelle.

Eventuelle emneevalueringar

Emnet VITHF900/905 Vitskapsteori og etikk vart evaluert i 2023, både gjennom studentevaluering og eigenevaluering av emneansvarleg. Evalueringsrapporten er vedlagt denne meldinga.

Miljøstøtte og faglege og sosiale tiltak utanfor programmet

Kandidatane ved SVT tek deltek i internseminar som finn stad om to gongar i månaden. Dei presenterer arbeidet sitt der på lik linje med andre tilsette ved senteret. SVT har i 2023 arrangert eigne leseseminar for ph.d.-kandidatane. Leseseminara fortset inn i 2024. Tema for leseseminar er sentrale forfattarar i vitskapsteori, hausten 2023 var dedikert til Bruno Latour. Det var også eit ph.d.-seminar på Voss i desember 2023 som tok utgangspunkt i tekstar som ph.d.-kandidatane foreslo. Av sosiale tiltak har vi eit sosial treffpunkt som ph.d.-kandidatane arrangerer ein gong i månaden.

Eigenvurdering VITHF900 og VITHF905: Kurs i vitskapsteori og etikk 2023

VITHF900 og VITHF905 er to kursvariantar i vitskapsteori og etikk for ph.d.-kandidatar ved Det Humanistiske fakultet. Desse kursvariantane har ein felles seminardel, men ulikt arbeidsomfang ut over dette.

VITHF900-varianten (10 studiepoeng) har følgande struktur:

- *Seminardel på fem dagar med undervisning diskusjonar og utforming av tema for essay.
- *Rettleiingsgrupper der kandidatane arbeider med sine vitskapsteoretiske essay og kommenterer kvarandre med innspel frå faglærar.
- *Framlegging av det vitskapsteoretiske essayet på kandidaten sitt institutt, med diskusjon.

På denne varianten skal kandidatane skrive eit vitskapsteoretisk essay med utgangspunkt i ei vald problemstilling som er relevant for deira eige ph.d.-prosjekt eller eige fagområde. Som i tidlegare år vert ideane for essayet arbeidd fram i mindre rettleiingsgrupper og i samråd med faglærar og i nokre tilfelle også i dialog med kandidaten sin hovudrettleiar. Kandidatane la fram utkast til essay og diskuterte desse med dei andre stipendiatane og faglærar i rettleiingsgruppene sine. Desse gruppene har stort sett fungert svært bra, og vi har kome fram til at slike grupper ikkje bør ha fleire enn 4 deltakarar. Etter nokre rundar med diskusjon og revidering vart dei vitskapsteoretiske essaya leverte inn og vurderte av ein komité. Komitéen bestod av faglærarar (anten Torjus Midtgarden eller Silje Langvatn) samt to fagpersonar frå kandidaten sitt eige institutt. I år var 14 kandidatar oppmelde til denne varianten. Ein kandidat måtte utsette innlevering av essay på grunn av fødsel og påfølgande svangerskapspermisjon. I tillegg var det ein kandidat frå tidlegare år som la fram sitt essay. Alle essay som vart leverte inn vart tilrådde for framlegging av komiteane. Det vart så arrangert eit ope framleggingsseminar for kvar av kandidatane. Kandidaten la fram essayet sitt og svara deretter på spørsmål frå komitéen og andre i publikum. Ofte vart det gode diskusjonar på desse framleggingane som har ein viktig funksjon med å engasjere kandidaten sin rettleiar og fagmiljøet elles i vitskapsteoretiske refleksjonar.

VITHF905 (5 studiepoeng) har følgande struktur:

- *Seminardel på fem dagar med undervisning diskusjonar og utforming av tema for essay.
- * Kort rettleiing med faglærar på epost om problemstilling for det vitskapsteoretiske essayet.

Denne varianten har eit essay med kortare omfang og dermed ei meir avgrensa vitskapsteoretisk eller etisk problemstilling. Kandidatane som valde denne varianten deltok ikkje i rettleiingsgrupper, men fekk innspel på problemstilling og deretter noko rettleiing frå faglærar. Denne varianten har ikkje ei ope framlegging av essayet. I år var 5 kandidatar oppmelde på denne varianten. Alle fem leverte inn sine oppgåver og fekk dei godkjende av fagleiar. Den eine måtte kome med nokre utdjupingar for å få essayet godkjent. Det er vedteke at denne kortare varianten av kurset skal avviklast etter neste års kurs.

Vårt inntrykk er at kandidatane var svært godt nøgde med rettleiingsgruppene og rettleiinga frå faglærar i samband med det vitskapsteoretiske essayet. Dette gjeld spesielt kandidatane som valde VITHF900-varianten med lenger essay. Studentevalueringane (sjå vedlegg nedanfor) stadfester dette inntrykket.

Den felles seminar delen gjekk i år over fem fulle dagar (sjå programmet som er lagt ved). Første samling var 16. –18. januar, og andre samling 23-24 januar. Seminar delen omfatta forelesingar i vitskapsteori, klassisk vitskapsfilosofi for naturfag og humaniora, hermeneutikk, objektivitet og konstruktivisme, etisk teori, forskningsetikk og forskningsetiske dilemma, akademiske normer, akademisk fridom, teori-analyse og omgrepsanalyse, kritiske perspektiv, samt ei forelesing om feministisk og dekoloniale perspektiv på kunnskapsproduksjon. Utvalet av vitskapsteoretiske og etiske perspektiv er gjort for å gje deltakarane kunnskap om ei rekke generelle problem i vitskapsteori og etikk innan humaniora slik det er intendert i formuleringa av læringsutbytte. Forelesarar var Silje Aambø Langvatn (SVT), Torjus Midtgarden (SVT) Laura Drivdal (SVT) og Kari Jegerstedt (SKOK). I tillegg deltok Michael Grote frå Universitetsbiblioteket med innspel under seminar delen. I løp av det siste året har vi hatt tett kontakt med Grote som er ansvarleg for PHDOF903 og delteke på kvarandre sine kurs for å betre sikre at dei to kursa er komplementære.

Some foreslått vår evalueringsrapport frå i fjor har vi utvida forskningsetikk-undervisinga til to fulle «etikkk»-dagar. Ved å kombinere forelesingar og diskusjon om ulike etiske argumentasjonsmåtar/typar av teori, med ei forelesing om interne vitsskapelege normer og ideal har kandidatane fått eit betre grunnlag for å lese og diskutere dei forskningsetiske retningslinjene og deretter analysere og diskutere ei rekkje konkrete forskningsetiske dilemma og gråsoner eksempel av relevans for deltakarane sine ph.d.-prosjekt. Utvidinga vart også gjort for å gje rom til meir diskusjon av etiske dilemma knytt til deltakarane sine egne prosjekt, samt meir rom til å trekkje parallellar mellom forskningsetikk og andre delar av kurset (t.d. hermeneutikk og postkolonial/dekolonial tenking.) Dette har blitt etterspurd av kandidatane i tidlegare evalueringar.

Ei tilbakemelding frå tidlegare år har vore at forelesinga om postkolonial/dekolonial tenking bør integrerast betre i kurset. Vi har prøvd å løyse dette ved å legge opp ei «bakgrunnsforelesing» om kritiske perspektiv og ved å ha forelesinga som tek opp postkolonial/dekolonial tenking tidlegare i seminar delen slik at det er høve til å diskutere den i ettertid og dra koplingar til dei andre delane av kurset.

Dei fleste skriftlege og munnlege tilbakemeldingane på seminar delen frå kandidatane var vært gode (sjå nedanfor). Som før har nokre få uttrykt at kurset spenner for vidt og at nokre tema er for generelle. Vi hadde håpa å kunne bøte på dette med fag-spesifikke litteraturlister som supplerer den felles litteraturen vi har lagt opp på kurset. For å få dette i stand sende vi fjorårets program og litteraturlister til fleire av institutta og bad om innspel til meir fagnær litteratur som kunne supplere denne. Vi fekk i liten grad respons på dette. Slike supplerande litteraturlister kan vere til nytte for kandidatane i arbeidet med det vitskapsteoretiske essayet og vi vil difor vurdere andre måtar vi kan gå fram på for å få tilbakemeldingar og forslag frå institutta på supplerande litteratur. Vi ynskjer likevel å halde fast på at seminar delen først og fremst skal ha felles forelesingar om generelle problemstillingar og tverrfaglege diskusjonsgrupper. I ei tilbakemelding blir det stilt spørsmål ved relevansen av klassisk vitskapsfilosofi (m.a. K. Popper) og det blir etterlyst innslag av relevans for estetiske fag spesielt. Slik programmet er no har vi berre eitt innslag som tek opp klassisk vitskapsfilosofi og vi meiner dette forsvarer sin rett som bakgrunn for seinare

diskusjonar. Når det er sagt ønsker vi slike innspel velkommen i vårt kontinuerlege arbeid med å prøve å gjere kurset relevant for dei ulike humanistiske faga. Eit formål med kurset er at kandidatane får møte andre perspektiv og typar av litteratur og teori enn det dei får i sine respektive fagmiljø. Som vi har nemnd i tidlegare rapportar: I mange tilfelle viser slike tverrfaglege innspel seg å vere til nytte for kandidatane sitt arbeid med det vitskapsteoretiske essayet, og i nokre tilfelle også noko som gir kandidatane nye og originale perspektiv på sine eige ph.d.- prosjekt.

Som i fjor hadde vi første dag av seminardelen på UiB og deretter to dagar på hotell. Vi synest det fungerer svært godt å reise vekk saman tidleg i kurset. Kandidatane vart raskare kjende med kvarandre og dermed meir investerte i kurset. Som i fjor opplevde vi at dette resulterte i meir opne og engasjerte diskusjonar i gruppene og i plenum og vi vil halde fast på dette også neste år. Til neste år vil vi redusere seminardelen med ein halv dag, og legge opp enda meir tid til diskusjon og gruppearbeid, slik også har blitt etterspurd av ein del av seminardeltakarane i munnleg kommunikasjon.

Silje Aambø Langvatn
Emneansvarleg ved Senter for Vitskapsteori